

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKÝCH KOMUNÍT**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Eva Bolcarovičová

**Nie je slovo ako slovo/slovná zásoba/
Súbor pracovných listov**

2014

Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ:	Mgr. Eva Bolcarovičová
Kontakt na autora UZ:	ZŠ s MŠ Podolíneč, Školská 2, 065 03 Podolíneč zspodolinec@stonline.sk
Názov:	Nie je slovo ako slovo /slovná zásoba
Rok vytvorenia:	2014
Oponentský posudok vypracoval:	Mgr. Agata Ilavská
ISBN	978-80-565-0999-9

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inkluzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text nepresiel štýlistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

Členenie slovnej zásoby	8
Dovezené slová /členenie slovnej zásoby podľa pôvodu/	9
Slovná zásoba /upevnenie/.....	11
Rovnaké , a predsa iné /synonymá, antonymá, homonymá/	13
Cudzie slová – pravopis.....	15
Priame a nepriame pomenovania	16
Nepriame pomenovania (frazeologické jednotky)	18
Veľká ozdoba Uhorska /čitateľská gramotnosť/.....	19

Výchovný plán záujmového útvaru	
Záujmový útvar	Cvičenia zo slovenského jazyka
Vedúci záujmového útvaru	Mgr. Eva Bolcarovičová
Počet hodín týždenne	2 hodiny

Mesiac	Plánovaná činnosť	Počet hodín	VVČ
1	Pravopis – vybrané slová, veľké a malé písmená, interpunkčné znamienka, pravopis cudzích slov	2	VZ, SV
2	Hláskoslovie – členenie hlások, pravopis	2	VZ,EK
3	Spodobovanie, rytmické krátenie	2	VZ,PE,EK
4	Prozodické vlastnosti reči	2	VZ,PE, PT,EK
5	Nácvičný monitor	2	VZ,PE, PT,EK
6	Opakovanie literatúry 5. ročníka	2	VZ, EK
7	Lexikológia – členenie slovnej zásoby, význam slov (gramatický a vecný), združené pomenovanie, nepriame pomenovania, homonymá, synonymá, antonymá/opozitá, Spôsoby tvorenia slov	2	EK
8	Podstatné mená – členenie, skloňovanie, gramatické kategórie, pravopis	2	VZ,SV,EK
9	Prídavné mená - členenie, skloňovanie, gramatické kategórie, pravopis	2	VZ,EK
10	Zámená – členenie, gramatické kategórie, skloňovanie, pravopis	2	VZ,EK
11	Číslovky – členenie, skloňovanie, vzory, gramatické kategórie, pravopis	2	EK
12	Nácvičný monitor č. 2	2	VZ,EK
13	Opakovanie učiva literatúry 6. ročníka	2	VZ, PT
14	Slovesá – členenie, gramatické kategórie, časovanie, pravopis	2	PE,EK,VZ
15	Príslovky – členenie, stupňovanie, pravopis	2	PE,EK,VZ
16	Predložky, spojky, častice, citoslovcia – členenie, pravopis, písanie čiarky, slovnodruhová príslušnosť	2	VZ,EK,PT
17	Nácvičný monitor č. 3	2	VZ,EK,PT
18	Skladba - základné vtné členy	2	VZ,EK,PT
19	Rozvíjacie vtné členy. Vtné sklady. Polovetná	2	VZ,EK

	konštrukcia: prístavok		
20	Vety podľa obsahu a členitosti. Interpunkcia	2	VZ,SV,EK,PT
21	Opakovanie učiva literatúry 7. a 8. ročníka	2	VZ,PT,PE
22	Jednoduché súvetie: priraďovacie, podraďovacie, interpunkcia	2	VZ,PT
23	Nácvičný monitor č. 4	2	VZ,PT,EK,PE
24	Sloh - Jazykové dorozumievanie štýly súkromného a verejného styku, umelecký štýl	2	VZ,PE
25	Informačný slohový postup, opisný slohový postup.	2	VZ,EK,PE
26	Rozprávací slohový postup, výkladový slohový postup	2	VZ,EK,PT
27	Dejiny jazyka a jazykoveda. Vývin nášho jazyka od praslovanského obdobia po súčasnosť. (Stručný prehľad.)	2	VZ,PT,EK,PE
28	Kodifikácia spisovnej slovenčiny	2	VZ,PT, PE
29	Slovenčina ako národný jazyk. Starostlivosť o čistotu spisovnej slovenčiny (jazyková kultúra). Jazykoveda – členenie jazykovedy	2	VZ,PT, PE
30	Jazykoveda – členenie jazykovedy Vyhodnotenie aktivity v krúžku v šk. roku 2013/2014	1.5 0.5	VZ,EK

VZ – vzdelávacia

SV – spoločensko-vedná

PT – pracovno-technická

EK – esteticko-kultúrna

PE – prírodovedno-environmentálna

TŠ – telesná a športová

Výchovný štandard	
Záujmový útvar	Cvičenia zo slovenského jazyka
Vedúci záujmového útvaru	Mgr.Eva Bolcarovičová

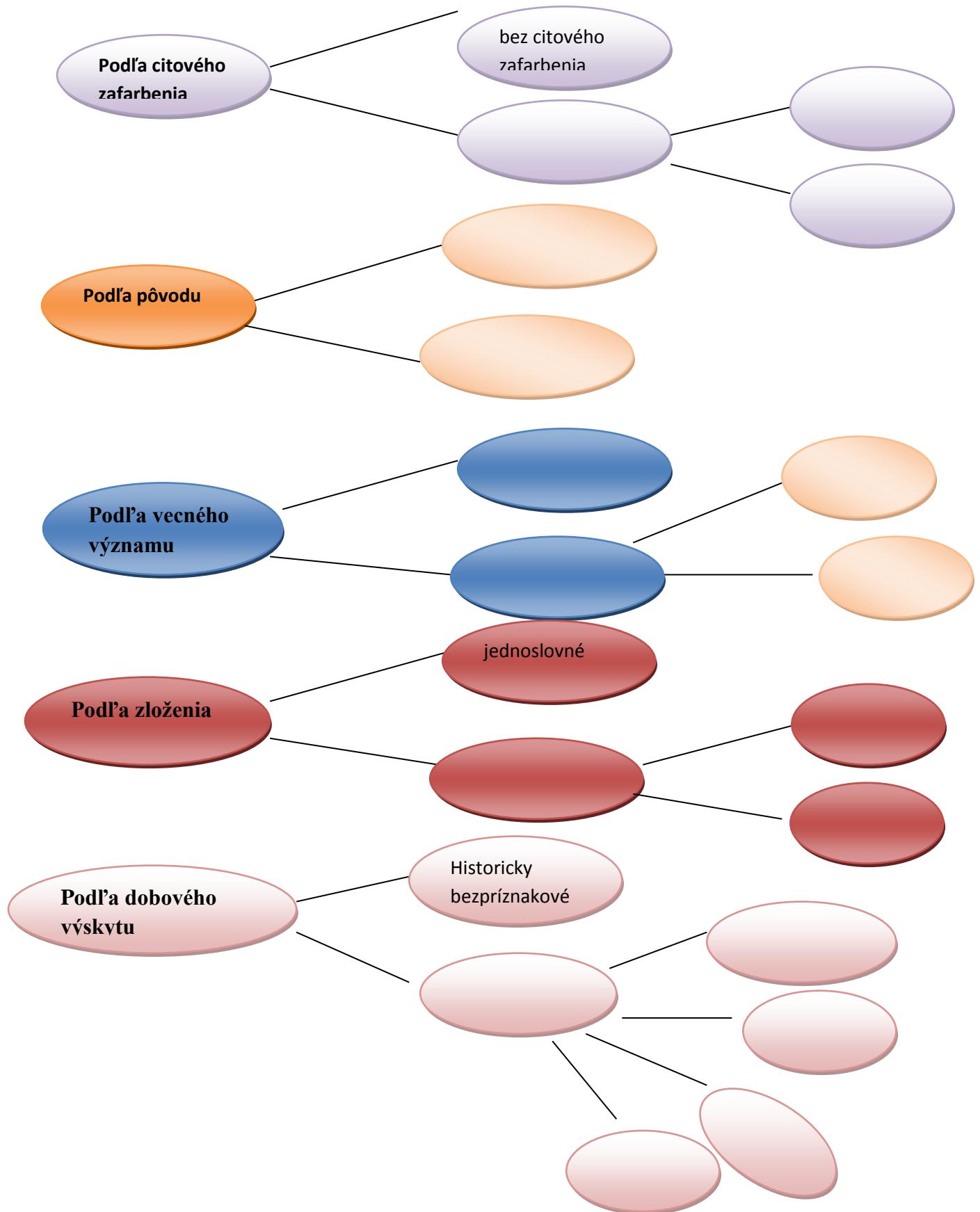
Obsahový štandard	Výkonový štandard
Hláskoslovie <ul style="list-style-type: none"> - pojem hlásky, dvojhláska - členenie hlások – spolu hlásky, samohlásky, dvojhlásky - členenie spolu hlások – podľa pravopisu, podľa znelosti - členenie samohlások a dvojhlások - pravopis – vybrané slová, cudzie slová 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak má vedieť rozdeliť hlásky, má vedieť vysvetliť pojmy hláska, spolu hláska, samohláska - žiak má vedieť uplatniť pravidlá pravopisu domáčich slov, cudzích slov - má poznáť problémové javy pri pravopise – výr/vír, ...
Zvuková stránka jazyka – prozódia <ul style="list-style-type: none"> - prozodické vlastnosti jazyka - spodobovanie - slabikotvorné spolu hlásky - pravidlo o rytmickom krátení 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak vie charakterizovať a vymenovať prozodické vlastnosti reči - žiak vie v texte vyhľadať spolu hlásky, ktoré sa spodobujú, - vie uplatniť pravidlo o rytmickom krátení, vie vymenovať výnimky z pravidla o rytmickom krátení -
Lexikológia – náuka o slovnej zásobe <ul style="list-style-type: none"> - členenie slovnej zásoby podľa výskytu, podľa historického hľadiska, podľa pôvodu - priame a nepriame pomenovania - antonymá, synonymá, homonymá, viacvýznamové slová - tvorenia slov a preberanie slov 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak vie rozdeliť slová podľa jednotlivých hľadísk - žiak vie určiť spôsob tvorenia daného slova - žiak vie doplniť ku slovu homonymum, synonymum, antonymum, vie doplniť synonymickú dvojicu
Morfológia <ul style="list-style-type: none"> - členenie slovných druhov na ohybné a neohybné, plnovýznamové a neplnovýznamové - charakteristika, skloňovanie, vzory, časovanie, pravopis jednotlivých slovných druhov 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak má vedieť určiť slovné druhy vo vete - žiak má vedieť ohýbať slová - žiak má poznáť a určiť skloňovacie vzory - žiak má vedieť uplatniť pravidlá pravopisu problémových javov
Syntax – vetná skladba <ul style="list-style-type: none"> - základné vetné členy – podmet, prísudok, vetný základ - vedľajšie vetné členy – predmet, prívlastok, príslovkové určenie - prístavok - veta – podľa obsahu, členitosti - grafické znázornenie vety 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak vie vo vete vyhľadať a určiť základné vetné členy, vie ich označiť, pozná ich slovnodruhovú platnosť - žiak má vedieť vyhľadať, určiť a rozdeliť vedľajšie vetné členy vo vete - žiak má vedieť urobiť vetný rozbor

<ul style="list-style-type: none"> - súvetie – priradovacie, podradovacie 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak vie rozdeliť vety podľa obsahu a členitosti - žiak vie určiť súvetie, jednoduchú vetu - žiak vie rozlíšiť priradovacie
Sloh <ul style="list-style-type: none"> - jazykové štýly - slohové postupy - členenie slohových útvarov - rečníctvo a verbálny prejav 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak vie určiť a pomenovať jednotlivé jazykové štýly - žiak vie určiť jednotlivé slohové postupy
Dejiny spisovného jazyka a jazykoveda <ul style="list-style-type: none"> - vývoj spisovného slovenského jazyka - pojmy z jazykovedy - kodifikačné príručky 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak vie charakterizovať historický vývoj slovenčiny, pozná jednotlivé obdobia - žiak vie vysvetliť pojmy z jazykovedy - žiak vie vymenovať kodifikačné príručky - žiak vie vyhľadať slová v slovníkoch slovenského jazyka
Literárna zložka predmetu <ul style="list-style-type: none"> - literárne druhy a literárne žánre - literárne pojmy a jednotlivé literárne smery - rozbor literárneho diela - slovenskí a svetoví spisovatelia a autori 	<ul style="list-style-type: none"> - žiak vie určiť literárny druh literárny žáner diela - žiak vie určiť básnické umelecké prostriedky - žiak vie charakterizovať a vysvetliť literárne pojmy

Pracovný list č. 1

Členenie slovnej zásoby

Si odborník na slovnú zásobu? Do prázdných bubliniek dopln chýbajúce výrazy.

Pracovný list č. 2

Dovezené slová /členenie slovnej zásoby podľa pôvodu/

1. V texte sú vynechané slová. Podľa významu ich vyber zo zásobníka a správne dopln do textu.

..... je prehnaná, neprimeraná reakcia systému organizmu na látky, s ktorými sa bežne stretávame v našom prostredí. Je spôsobená nesprávnou protilátok zo skupiny imunoglobulínu E (IgE) vplyvom daného prejavov alergických je veľmi široké, od banálnej nádchy až po anafylaktický šok, ktorý môže skončiť i smrťou. Alergická reakcia je reakcia organizmu na antigény bežne prítomné v našom prostredí. Imunitná odpoveď je regulovaná aj neuroendokrinnými a psychickými vplyvmi, ako aj výživou. Malnutrícia, ale i nadbytočný príjem potravín môžu zvyšovať výskyt i rakoviny. proteínov, vitamínov a stopových prvkov, ako i prebytok mastných kyselín zhoršujú činnosť imunitného systému. Na imunitný systém má nepriaznivý vplyv aj okolité prostredie, ak je znečistené alebo rôznymi – východným smogom (oxidy síry) alebo západným smogom (oxid dusíka). (zdroj: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Alergia/> skrátené

**chemikáliami, exhaláimi, hypertenzívna, alergénu, spektrum, aktiváciou,
imunitného, alergia, reakcií, absencia, infekcii**

2. Uhádneš? /riešením je slovo cudzieho pôvodu/

- a/ Čo dostaneš v reštaurácii, ak si objednáš suši a wasabi?.....
- b/ Deti majú rady gumených medvedíkov. Aký prílastok majú tieto cukríky?
- c/ Ako sa správa k iným ľuďom človek, o ktorom povieme, že je empatický?
- d/ Dal/-a by si si do polievky maggi? Čo to je?

3. Ktoré z doplnených slov sú neskлонné? Vypíš ich a dopln k nim rod.

.....
.....
.....

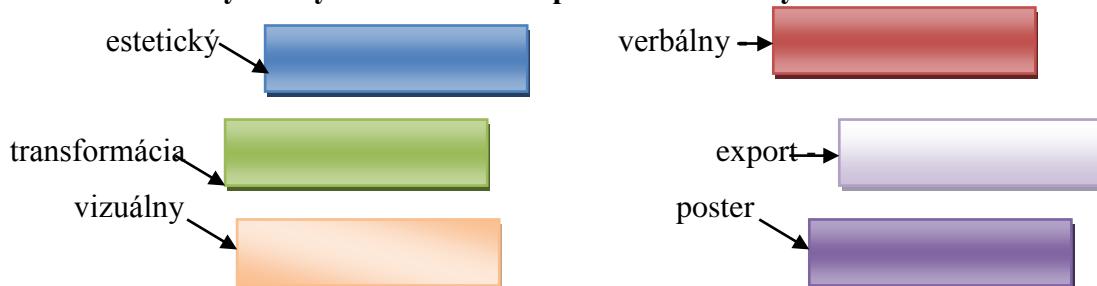
Môžeme určiť ich vzor?

4. Z textu vypíš slová cudzieho pôvodu a rozdeľ ich podľa členenia:

V dome nám zavládla harmónia. Moju známu operoval známy kardiológ. Sci-fi literatúra zaujala najmä starších žiakov, ktorí si ju hned veľmi obľúbili. Obliekla si na seba nóblové šaty, ktoré si kúpila v parížskom butiku. Na večierku podávali exotické jedlá. Extra výborné boli ovocné poháre so šľahačkou. V obchode mali akciu na všetok letný tovar.

.....
.....
.....
.....
.....

5. Poznáš významy cudzích slov? Vpíš ich do farebných rámčekov.

6. Ku slovám doplň antonymum:

a/ verbálny -	b/ maximálny -
c/ indukcia -	d/ exteriér -
e/ sympatia -	f/ gigantický -

7. Písmenká v slovách sa nám poprehadzovali. Usporiadaj ich, vytvor slová a doplň k nim význam. Pomôže ti Slovník cudzích slov.

a/ OKIADMERAC
b/ OBAIÁGLIZL.....
c/ GRIFAAIOBATOU.....

Priprav krátke interview, v ktorom použiješ aj tieto cudzie slová.

8. Porozmýšľaj a povedz, ktoré cudzie slová si počul/-a v tvojom okolí.

.....
.....
.....

Pracovný list č. 3

Slovná zásoba /upevnenie/

JÁNOŠÍK (*nechápavo pozérá, skontroluje matke na čele teplotu*): A kde mám íst? Ja mám byť chlap, ja mám byť hrdina, ja mám byť vzor? Vy sa budete vyvaľovať v duchnách – a ja prídem o obličky? Ja nechcem byť hrdina, ja chcem byť obyčajný, normálny človek. Máme plány s Aničkou. Mama, curigni! Ja nechcem vojsť do čítaniek, chcem iba pekne prežiť svoj život... Mama, ale ty, preboha, máš načisto literárny pohľad. Tak ja teda idem. Už sa hrozne teším. Tristo rokov bude zo mňa žiť táto literatúra, a ja ani tridsať... Nechcem vojsť do histórie s guľkou medzi lopatkami. ...Nuž čo, idem a zvyknem si aj na šibenicu...

/Stanislav Štepka: Jááánošííík/

1. Čo nevypĺýva z textu?

- a/ Jánošík sa vystatuje a myslí len na seba, pretože chce, aby sa mal dobre.
- b/ Jánošík chce žiť obyčajným životom, v ktorom má svoje miesto Anička.
- c/ Jánošík rozmýšľa, kým je a kým by chcel byť.

2. Koľko plnovýznamových slov sa nachádza v poslednej vete textu?

- a/ 5 b/ žiadne c/ 3 d/ 4

3. Vyhľadaj tri slová, ktoré sú zároveň plnovýznamové a neohybné.

Zaradť slová k príslušnému slovného druhu:

4. K akému literárному druhu zaradíš ukážku?

- a/ lyrika b/ epika c/ dráma d/ divadelná hra

Svoje tvrdenie zdôvodni:.....

5. Z textu vypíš:

- a/ 6 plnovýznamových slov
- b/ 6 neplnovýznamových slov.....
- c/ 2 jednovýznamové slová
- d/ 2 viacvýznamové slová
- e/ slovo, v ktorom sa uplatňuje rytmické krátenie.....

6. Doplň: a/ medzi plnovýznamové slovné druhy patrí:

.....

b/ medzi neplnovýznamové slovné druhy patrí:

.....
.....
.....

7. V texte sa nachádzajú expresívne slová. Nájdi ich a vypíš.

.....
.....
.....

8. Ktoré slová majú svoj pôvod v minulosti? Nájdi ich a vypíš.

.....
.....
.....

9. V texte vyhľadaj všetky synonymá.

.....
.....
.....
.....

10. Zaujala Ťa postava Jánošíka? Čím?

.....
.....
.....

11. Na internete vyhľadaj biografické fakty o Jánošíkovi.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. Vety, v ktorých sú expresívne slová prepíš tak, aby neobsahovali citové zafarbenie.

.....
.....
.....
.....
.....

13. Jánošík je historická postava opradená mnohými legendami. Vyhľadaj jednu a prerezprávaj ju vlastnými slovami tak, aby si pri rozprávaní využil expresívne slová.

Pracovný list č. 4

Rovnaké , a predsa iné /synonymá, antonymá, homonymá/

1. Doplň:

- a/ Synonymá sú slová, ktoré
- b/ Antonymá nazývame aj Sú to slová s
- c/ Slová, ktoré rovnako znejú, ale majú iný význam, nazývame

2. Tieto slová používame vo viacerých významoch. Doplň ich do slovných spojení tak, aby si dokázal ich viacyznamovosť.

- a/ zlato
- b/ ľadový
- c/ ostrý
- d/ drevený

3. K daným slovám doplň synonymá. Pomôže si Synonymickým slovníkom.

hromada	nahnevaný	svetlý
---------	-----------	--------

4. Napíš 5 prísloví alebo porekadiel, ktoré obsahujú antonymá. Antonymické dvojice vypíš.

.....
.....
.....
.....
.....

5. Aké homonymum sa skrýva za dvojicami slovných spojení?

- a/ dôležitá šachová figúrka – monarcha
- b/ časť kravského žalúdka – súbor príbehov (K).....
- c/ vysokohorský nosič v Ázii – slávnostná stuha (Š).....
- d/ platičko – ozdoba hlavy vládcu (K).....

6. Ktoré slovo do riadku nepatrí a prečo?

- a/ pokojne, výbušne, agresívne, bojovne
- b/ kopa, hromada, nános, úbytok
- c/ tešiť sa, baviť sa, veseliť sa, zaujímať sa

7. Rovnaké , a predsa iné! Pracuj podľa pokynov v jednotlivých zadaniach.

a/ Utvor dve vety, v ktorých dokážeš, že slovo zviera patrí k dvom rôznym slovným druhom.

.....
.....

b/ Je tvar to isté ako tvár?

.....
.....

c/ Nie je pleso ako pleso. Dokáž to.

.....
.....

d/ Martin brat je Martin. Nájdi rozdiely medzi vyznačenými slovami.

.....
.....

e/ Je jablko, ktoré nemôžeš zjest? Ich význam odliš tak, že ich použiješ vo vetach.

.....
.....

8. Nájdi podobné dvojice slov /ako v úlohe 7/, ktoré sa líšia vo výslovnosti alebo v grafickej podobe /napr.:byt'-bit'/ . Aby si ich odlišil, utvor vety, v ktorých budú použité.

.....
.....
.....
.....
.....

Extra úloha

Pohraj sa so synonymami. Utvor krátku básničku podľa zadania. Použi svoju fantáziu:

- 1. riadok – podstatné meno /téma básne/**
- 2. riadok – uved' 2 antonymá týkajúce sa témy**
- 3. riadok – napíš 3 slovesá, ktoré sú v synonymickom vzťahu a týkajú sa témy**
- 4. riadok – uved' 2 synonymá týkajúce sa témy**
- 5. riadok – uved' homonymum ku slovu z prvého riadka**

Pracovný list č. 5

Cudzie slová – pravopis

Podarí sa Ružovému Panterovi nájsť stratený prsteň? Cesta k nemu viedie cez polička so správnym pravopisom cudzích slov.

	dislokácia	byrmovka	diktát	Himaláje	vyzuál	gymnázium	liceum
mynimum	pyknik	rituál	kymono	kyno	rytier	trenčkod	liči
hidrant	ataše	lyter	fygurína	mobil	titánový	tyrkys	kymono
imélo	garáš	liko	epyka	milénium	kreatívny	lytera	hodváp
hystória	stomatolók	import	komunyké	kupe	transformácia	antypatia	likra
hyena	smok	expord	syngulár	gytara	bryketa	sympatický	vytálné
byznis	chyrurg	fizika	zynok	fylm	psichyka		<small>Bretislav's</small>

Pracovný list č. 6

Priame a nepriame pomenovania

1. Ktorými dvomi spôsobmi pomenúvame skutočnosť?

.....

2. Doplň: a/ Priame pomenovania pomenúvajú skutočnosť , teda

spôsobom.

b/ Nepriame pomenovania pomenúvajú skutočnosť , teda

c/ Medzi nepriame pomenovania patrí metafora,

....., Vznikajú na základne

3. Rozdeľ pomenovania na priame a nepriame. Vpíš ich do tabuľky. Musíš utvoriť dvojice.

labutia pieseň, trpká skúsenosť, mesto pod Urpínom, Banská Bystrica, čas lásky a pokoja,

posledné vystúpenie, vianočné sviatky, zlá skúsenosť, mat' dve ruky ľavé, byť nešikovný

Priame pomenovania	Nepriame pomenovania

4. Zo slov utvor obrazné pomenovania.

blankytné nebo, oči, dvíhať : _____

ruža, láska , dvere: _____

pole, nite, leto, šit': _____

pohľad, spln, plávať: _____

pohladiť, vánok, jar, radosť: _____

5. Ustálené nepriame pomenovania poznáme. Prečítaj si ich a pokús sa vytvoriť k nim originálne pomenovania /vtipné a nápadité, veselé, aktuálne, fantázii medze nekladieme/.

a/ Hádže polená pod nohy.

b/ Studený ako ľad.

6. V texte podčiarkni nepriame pomenovania a urč ich druh. Potom nájdi a zakrúžkuj priame pomenovanie.

Nad tmavými vrchmi stál mesiac. Veľký a okrúhly ako peceň chleba, lial svoje striebристé svetlo na krajinu. Všetko bolo zatiahnuté riedkym tmavomodrým závojom. Len hradská sa belela ako vápno a kvitnúce slivky po obidvoch stranách cesty zdali sa zasneženými. Ich tône šikmo padali a obrubovali ju ľahkými priezračnými čipkami. Niekoľko zadul ešte dosť chladný aprílový vetrík a zašumel vrchom krátkeho žita, rozprestierajúceho sa dookola na dvoch veľkých tablách. Drobné stromové lístie zatrepalo. Tiene na ceste pohýbali sa. Ináč bolo mŕtvo a ticho. Blížila sa polnoc.

(Janko Jesenský : Strašidlo)

7. V ktorej možnosti sa nachádza prievnanie?

a/ zaspieval labutiu pieseň	b/ on je múdra hlavička
c/ potôčik si pospevuje	d/ dieťa je ako nepopísaná kniha

8. Metafora sa nenachádza v možnosti:

a/ kvitne žitia kvet	b/ pole jedna živá tvár
c/ zjedol celý tanier polievky	d/ hrad svieti nad mestom

9. V nasledujúcim teste vyhľadaj a podčiarkni metafory. Potom daj do krúžku metonymiu.

hrady podali svedectvo, starobylá nádhera nad mestom, počúvali Desmod, žiaľ kalí zrak, prameň vlnitých vlasov vytváral závoj, čítali sme Lacikovú, požiadal ju o ruku, vykúpil celý obchod, farby na jej šatách hráli fantáziou, jeseň sa pomaly pobera

10. Pozri sa na fotografiu. Napiš: a/ jej priamy opis b/ jej nepriamy opis

(Zdroj: <http://trnavasme.sk/c/6087713/dochodcovia-z-domova-pozovali-pred-objektivmi.html>)

Pracovný list č. 7

Nepriame pomenovania (frazeologické jednotky)

1. Dokonč príslovia a následne vysvetli ich význam:

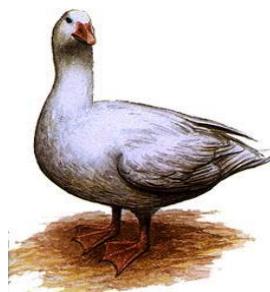
- a) *Dovtedy sa chodí s krčahom.....*
.....
- b) *na strome nepohne.*
.....
- c) *Kto druhému*
.....
- d/ Ako si ustelieš,
.....

2. Zakrúžkuj porekadlá, ktoré poznáš. V akj súvislosti si ich už počul/-a?

Porekadlo – v nich sa často „len“ konštatuje **zovšeobecnená životná situácia**. Nemajú ponaučenie.

Bieda všetko človeka naučí. Lepší vrabec v hrsti ako holub na streche. Babka k babce, budú kapce. Spolky – čertove volky. Podaj niekomu prst, uchmatne celú ruku. Íšť svojou vlastnou cestou. Nevidí si na špičku nosa. Dáva sa na zlé chodníčky. Čert nikdy nespí. Čas všetko ukáže.

3. K obrázkom doplň frazeologické jednotky a vysvetli ich význam:

4. V minulosti vznikli výroky o počasí. Ako sa nazývajú a čo o nich vieš?

.....
.....

5. Uved' pranostiky, ktoré poznáš a bežne používaš:

.....
.....
.....
.....

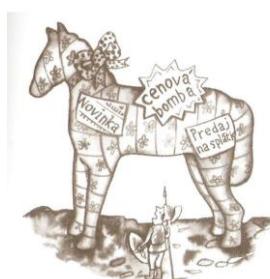
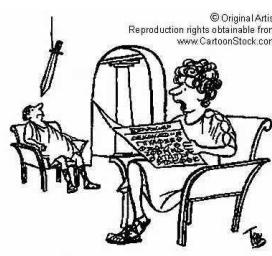
6. K menám doplň pranostiky: Agáta, Žofia, Medard, Urban, Jakub

.....
.....
.....
.....

7. Medzi frazeologické jednotky patria aj výroky, ktoré vznikli v minulosti a v prenesenom význame sa používajú dodnes. Vysvetli ich význam a okolnosti použitia:

- a/ sedem egyptských rán -
- b/ syzifovská práca –
- c/ šalamúnska múdrost' -
- d/ hurónsky rev/krik -

8. K obrázkom doplň frazeologické jednotky, ktoré majú pôvod v minulosti:

9. Ku frazeologizmom doplň vlastnosti, ktoré vyjadrujú. /použi príavné mená/

- a/ Neverí vlastným očiam.
- b/ Spolky – čertove volky.
- c/ Ani na sto koňoch by ho nedohonil.
- d/ Robota mu ide od ruky.
- e/ Nevie, kde mu hlava stojí.

10. Vlastnosti ľudí vyjadri tak, že použiješ frazeologické jednotky. Pomôže ti Malý frazeologický slovník.

a/ prešibaný človek –

.....

b/ nepozorný –

.....

c/ nahnevaný –

.....

d/ otvorený a úprimný –

.....

e/ necitlivý –

.....

11. Ktoré frazeologické jednotky používajú starší ľudia v tvojom okolí? Zozbieraj ich a napíš ich v nárečí, v ktorom sa používajú.

12. Je dôležité, aby sme poznali to /príslovia, porekadlá, pranostiky/, čo nám zanechali generácie pred nami?

Pracovný list č. 8

Veľká ozdoba Uhorska

Jedným z najvzdelanejších mužov našej histórie bol Matej Bel (1684-1749). Hoci jeho otec bol mäsiarom a ešte k tomu v zapadákove (v poddanskom mestečku Očová nedaleko Banskej Bystrice), našiel pochopenie pre nadaného chlapca a dal ho študovať. A možno rozhodlo aj to, že Matejko bol dengľavý, slabý, chorľavý a teda nie súci, aby mohol pokračovať v otcovom remesle. Bel študoval na evanjelickom lýceu v Banskej Bystrici a v Bratislave. Zapísal sa na Univerzitu v Halle, na teologickú fakultu, ale okrem toho študoval aj prírodné vedy, medicínu a jazyky. Matej Bel sa zaoberal na vysokej úrovni fyzikou, medicínou, historiou, geografiou, poľnohospodárskymi vedami, pedagogikou. Svoje rozsiahle vedomosti uložil **predovšetkým** v päťzväzkovom diele *Notitia*. Za jeho zásluhy sa mu ušli vysoké uznania. Nazvali ho „veľkou ozdobou Uhorska.“

(Ladislav Švihran, Vzdelanci – úryvok)

1. Z ukážky vyplýva, že

- a/ Matej Bel žil v 19. Storočí.
- b/ Všetko, čo vedel a naučil sa, spísal vo svojom diele *Notitia*.
- c/ Nazývali ho Veľkou ozdobou Uhorska, lebo bol pekný a múdry.
- d/ Študoval teológiu, prírodné vedy, fyziku a etnológiu.

2. Slovo dengľavý je

- a/ slangové
- b/ nárečové
- c/ hovorové
- d/ knižné

3. Uved' synonymum ku slovám a slovným spojeniam:

- a/ rozsiahle vedomosti -
- b/ zásluhy -
- c/ nadaný chlapec -

4. Ku slovu dengľavý dopln:

- a/ antonymum -
- b/ synonymum -

5. Uved' slovný druh podčiarknutého slova v texte:

- a/ príslovka b/ častica c/ prídavné meno d/ predložka

6. Ktorá veta je napísaná pravopisne správne?

- a/ Matej Bel, Veľká ozdoba Uhorska sa narodil v Očovej.
b/ Matej bel veľká ozdoba Uhorska, sa narodil v Očovej.
c/ Matej Bel, Veľká Ozdoba Uhorska, sa narodil v Očovej.
d/ Matej Bel, Veľká ozdoba Uhorska sa narodil v Očovej.

7. Ktoré slovo má ten istý význam ako slovo súci?

- a/ potrebný b/ šikovný c/ silný d/ smutný

8. V ukážke vyhľadaj:

- a/ internacionálizmy -
b/ hovorové slová -
c/ odborné slová -
d/ deminutíva –
e/ vlastné mená -

9. Kto by mohol podľa Teba „veľkou ozdobou dneška? Prečo?

.....
.....
.....
.....

10. Porozmýšľaj, či aj v dnešnej dobre existujú ľudia, ktorí sa zaoberajú viacerými vednými odbormi.

11. Napíš krátku úvahu na tému: Veľká ozdoba súčasnej doby.